

SAO PAULO BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

BREZİLYA'DA YATIRIM VE İŞ FIRSATLARINA
İLİŞKİN NOT

Ekim 2018

GİRİŞ

Bu notla, Türkiye ile Brezilya arasındaki sürdürülebilir ticari ilişkilere yön verecek potansiyele sahip sektörler tanımlanmaktadır. Söz konusu sektörler, Brezilya ekonomisindeki önemleri ve Brezilya'ya bir tedarikçi olarak ülkemizin beklentileri temelinde belirlenmiştir.

BREZİLYA EKONOMİSİNE GENEL BAKIŞ

Yaklaşık 2.05 trilyon dolarlık nominal bir GSYİH'ya sahip olan Brezilya, dünyanın en büyük 9. ekonomisi; Coğrafya ve İstatistik Enstitüsüne (Instituto Brasileiro de Coğrafya e Estatística - IBGE) göre yaklaşık 207 milyonluk nüfusuyla dünyanın en büyük 5. ülkesidir. Ağırlıklı olarak tropikal bir iklime sahip olan Brezilya, Alaska eyaleti hariç, ABD'nin yüzölçümünden daha büyük olan yaklaşık 8.515.767 km²'lik bir alanı kaplamaktadır. Brezilya, Kuzey, Kuzeydoğu, Güneydoğu, Güney ve Orta Batı olmak üzere beş büyük bölgeden oluşmaktadır.

Başkent: Brazilya

En büyük ekonomik şehri: Sao Paulo

Para birimi: Brezilya Reali (BRL)

Resmi dili: Portekizce

Nominal GSYİH: 2,05 trilyon ABD Doları (Brezilya Merkez Bankası)

Büyüme: %1 (2017)

Enflasyon oranı: Ulusal Tüketici Endeksine (Índice de Preços ao Consumidor - IPCA) ve Brezilya Merkez Bankasına göre, 2017 yılı ortalaması 2.95%.

Siyasi sistem: Federal Cumhuriyet

Menkul kıymetler borsası: BM&F Bovespa

Yüksek değerdeki hisse senedi endeksi: IBOVESPA & IBRX

İş yapma kolaylığı sıralaması: 125. Sırada (Dünya Bankası, 2018)

Kişi başına GSYİH: 9.895 ABD Doları (Brezilya Merkez Bankası)

İhracat: 217 milyar ABD Doları (EIU, 2017)

İthalat: 153 milyar ABD Doları (EIU, 2017)

Zengin biyoçeşitliliği, tarım, maden ve enerji potansiyeli ve inovasyonu ile tanınan Brezilya, UNCTAD'a göre 2017 yılında aldığı 62,7 milyar ABD Dolarlık doğrudan yatırım ile Latin Amerika'daki uluslararası doğrudan yatırım sıralamasında lider konumda; dünya sıralamasında ise sekizinci sıradadır. Brezilya Merkez Bankasına göre, Brezilya'ya en fazla doğrudan yabancı yatırım yapan ülkeler, Fransa, Hollanda, Japonya, İspanya, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Güney Kore, Kanada ve İsviçre'dir. Ülkenin güneydoğu bölgesinde yer alan São Paulo ve Rio de Janeiro şehirleri, yatırımlardan en büyük payı almaktadır.

ANA SEKTÖRLER

Coğrafya ve İstatistik Enstitüsüne göre, Brezilya GSYİH'sine katkıda bulunan ana sektörler 2017 yılında 1.052,6 ABD Doları¹ üreten hizmet sektörü; 308,3 milyar ABD Doları ile imalat sektörü ve 76 milyar ABD Doları seviyesine ulaşan tarım sektörüdür. São Paulo, Rio de Janeiro ve Minas Gerais (tüm Güneydoğu bölgesi) ülkenin GSYİH'sine en çok katkıda bulunan şehirler olup, GSYİH'den aldıkları pay yaklaşık % 33 oranındadır.

TARIM ÜRETİMİ

Brezilya, kahve, portakal, şeker kamışı, sığır eti, domuz eti, tavukçuluk, mısır, soya ve pamuk ürünlerinde önemli bir üreticidir.

HİZMETLER

Yatırım fırsatları geniş olan hizmet sektöründe yabancı şirketler ağırlıklı olarak aşağıdaki sektörlere yatırım yapmaktadırlar:

- Ticaret
- Telekomünikasyon
- Finansal hizmetler

ALTYAPI

Yakın geçmişte yaşanan olumsuz siyasi gelişmeler ve yolsuzluk skandalları sonrasında Brezilya ekonomi politikasının yeniden yapılandırılması, altyapı ve teknolojiye iş gelişimini teşvik etmeye yöneliktir.

Hükümetin Yatırım için Ortaklık Programı kapsamında ekonomiyi canlandıracak malvarlıklarının satılmasıyla birlikte, limanlarda, havaalanlarında, yollarda, demiryollarından 4 milyar ABD Dolarına yakın gelir elde edilmesi beklenmektedir. Bu kapsamda, altyapı alanındaki yeni imtiyazlar sayesinde önümüzdeki üç ila dört yılda Brezilya'nın GSYİH'sinde büyüme sağlanacağı değerlendirilmektedir.

DEĞİŞEN EKONOMİ

Brezilya, aktif ekonomik ve siyasi yapılandırma döneminden geçmekte ve yapısal reformlar üzerinde çalışılmaktadır. Bu dönemde şirketlerin profesyonellik ve şeffaflık düzeyleri artmıştır.

Bir başka önemli faktör, Brezilyalı girişimlere (startup) uluslararası bir ilgi uyandıran ülkedeki girişimcilik merkezlerinin sayısıdır. Bu girişimler, Güneydoğu bölgesindeki Belo Horizonte-MG, Campinas-SP, Rio de Janeiro-RJ ve Sao Paulo-SP şehirlerinde, güney

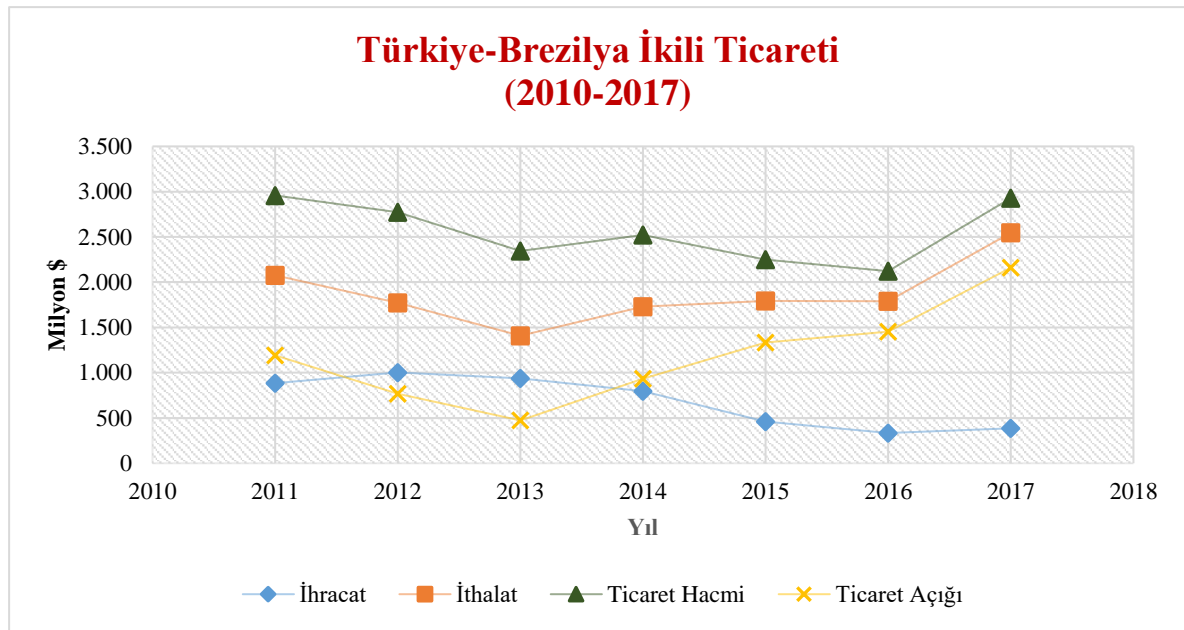
¹ 1 ABD Doları = 3,93 Brezilya Reali (17 Ağustos 2018)

bölgesindeki Florianopolis-SC'de ve kuzeydoğu bölgesindeki Recife-PE'de yoğunlaşmaktadır.

UNCTAD'a göre Brezilya, finansman ortamı açısından 60 ülke arasında 13. sırada yer alarak, ABD ve Birleşik Krallık gibi gelişmiş ekonomileri geride bırakmıştır.

TÜRKİYE İLE BREZİLYA ARASINDAKİ TİCARET

Türkiye ile Brezilya arasındaki ticaret, Brezilya lehine seyretmektedir. 2017 yılında Türkiye'nin Brezilya'ya ihracatı önceki yıla göre %15 artışla 385 milyon ABD Doları, Brezilya'nın Türkiye'ye ihracatı ise önceki yıla göre %42 artışla 2,5 milyar ABD Doları olmuştur.

Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı

Ticaret hacmi 2011 yılından bu yana giderek azalmış ve 2017 yılında 2,9 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. Brezilya'nın ihracatı, 2013 yılındaki düşüş hariç, son 6 yılda istikrarlı seyrini sürdürürken, Türkiye'nin ihracatı 2010 yılındaki seviyesine henüz ulaşamamıştır.

Son 3 yılda Türkiye’den Brezilya’ya İhraç Edilen Başlıca Ürünler (Milyon ABD Doları)

GTİP	Ürün Adı	Türkiye’nin Brezilya’ya İhracatı		
		2015	2016	2017
'TOPLAM	Bütün Ürünler	566	397	468
'84	Makine, mekanik cihazlar, nükleer reaktörler, kazanlar; ve parçaları	52	43	42
'87	Demiryolu veya tramvay taşıtları dışındaki taşıtlar ve bunların yedek parçaları ve parçaları	71	55	40
'28	İnorganik kimyasallar; kıymetli metallerin ve nadir toprak metallerinin organik veya inorganik bileşikleri	16	17	40
'08	Meyve ve fındık; turunçgil veya kavun kabuğu	46	39	36
'55	Yapay kesikli elyaflar	24	34	25
'85	Elektrikli makina ve cihazlar ve bunların parçaları; ses kayıt cihazları ve çoğaltıcılar, televizyon	27	20	23
'25	Tuz; sülfür; toprak ve taş; sıva malzemeleri, kireç ve çimento	23	18	22
'20	Sebzeler, meyveler, fıstıklar veya bitkilerin diğer kısımlarının müstahzarları	0,5	4	17
'39	Plastik maddeler ve parçaları	18	15	14
'72	Demir ve çelik	107	8	14
'40	Kauçuk ve parçaları	17	11	14
'32	Tabaklama veya boyama özleri; tanenler ve türevleri; boyalar, pigmentler ve diğer boyalar	9	9	12
'24	Tütün ve tütün yerine geçen maddeler	17	15	12
'70	Cam ve cam eşyalar	12	6	11
'59	Sugeçirmez, boyalı, kaplanmış veya lamine tekstil kumaşları; uygun tekstil ürünleri	4	5	3

Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı

Son yıllarda inşaat ve altyapı sektörleri, Brezilya'daki resesyondan derinden etkilenmiştir. İnşaat ile ilgili ürünlerin, çimento (25) ve özellikle demir ve çelik (72) ithalatında ciddi düşüş meydana gelmiştir.

Son 3 yılda Brezilya'dan Ülkemize İthal Edilen Başlıca Ürünler (Milyon ABD Doları)

GTİP	Ürün	Türkiye'nin Brezilya'dan İthalatı		
		2015	2016	2017
'TOPLAM	Bütün Ürünler	1.335	1.444	1.820
'72	Demir ve çelik	333	387	473
'26	Cevher, cüruf ve sodyum karbonat	190	168	232
'52	Pamuk	145	143	187
'01	Canlı hayvan	0	107	146
'09	Kahve, çay, mat ve baharatlar	118	119	145
'84	Makine, mekanik cihazlar, nükleer reaktörler, kazanlar; ve parçaları	75	84	115
'12	Yağlı tohumlar ve yağlı meyveler; çeşitli tahıllar, tohumlar ve meyveler (endüstriyel veya tıbbi)	50	102	105
'24	Tütün ve üretilen tütün yerine geçen maddeler	75	67	56
'48	Kağıt ve mukavvalar; kağıt hamuru, kağıt veya mukavvadan eşyalar	32	24	43
'47	Ağaç veya diğer elyaflı selülozik materyallerin kağıt hamuru; kurtarılan (atık ve hurda) kağıt	15	16	39
'39	Plastik maddeler ve parçaları	56	47	37
'85	Elektrikli makina ve cihazlar ve bunların parçaları; ses kayıt cihazları ve çoğaltıcılar, televizyon	13	7	12
'17	Şekerler ve şekerleme	20	3	3
'44	Ağaç ve ahşap ürünler; odun kömürü	16	5	2
'22	Meşrubatlar, alkollü içecekler ve sirke	9	11	0

Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı

Brezilya'nın Türkiye'ye gerçekleştirdiği ihracat, 84. bölüm haricinde işlenmemiş mal ve ürünlerden oluşmaktadır.

ORTAK ENGELLER

Brezilya'ya gelen ticaret heyetleri ve potansiyel yatırımcılar için Brezilya'nın yüksek vergi oranları ve bürokratik engeller zorluk yaratmaktadır. 2017 yılında Brezilya'nın vergi gelirlerinin GSYİH içerisindeki payı %32,36² iken, bu oran Türkiye'de aynı yıl %20,1³'dir. Ayrıca, bürokratik engellerin aşılmasını teminen, genel olarak danışmanlık hizmeti alınması veya iş kurma, işletme lisansı edinme, ürünlerin ticarileştirilmesi için kayıt konularında rehberlik edebilecek yerel bir ortak edinilmesi önerilmektedir.

Brezilya'da bir ortak bulmak da zor olabilir. Dil engeli ve ithalata uygulanan engeller (yerel şirketlerin RADAR olarak adlandırılan bir ithalat lisansına sahip olmalarını gerektirmektedir) nedeniyle, çoğu şirket, özellikle küçük şirketler, herhangi bir ithalat veya dış ticaret yapmamayı; dolayısıyla ithal edilen malları yerel distribütörler ve ithalatçı firmalardan almayı tercih etmektedirler. Brezilya ile iş yapan firmalarımızın da büyük çoğunluğu aracı firmalarla çalışmaktadır.

Zorluklara rağmen, Brezilya pazarının önemli bir potansiyeli mevcuttur. Brezilya'da orta sınıfın 108 milyon kişiden oluştuğu ve bunların Brezilya ekonomisine her yıl 269 milyon ABD Doları katkıda bulunduğu hesaplanmaktadır. Diğer taraftan 2017 yılında Brezilya'daki milyonerler sayısı, 164 bin kişi olmuştur (2016 yılında bu sayı 172 bindir).

DİĞER LATİN AMERİKA ÜLKELERİNE KÖPRÜ

Brezilya, diğer Latin Amerika ülkeleri ile de bir köprü niteliğindedir. En büyük ve nispeten istikrarlı Latin Amerika ekonomisi olan Brezilya, pazar stratejisi veya lojistik gibi nedenlerle komşu ülkelere girmeden önce kıtada iş kurulabilecek ülke konumundadır.

Temmuz 2017 tarihi itibarıyla Türk Hava Yolları tarafından İstanbul-São Paulo arasında haftada 60 tonluk kargo seferleri başlatılmıştır. Söz konusu sefer, ticari ilişkilere, Türkiye ve Latin Amerika arasında hızlı ve güvenilir bir nakliye seçeneği olarak katkıda bulunmaktadır.

Öte yandan, Avrupa Birliği ve Mercosur arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması'nın (STA) müzakereleri Brezilya ile ticarete perspektif sağlamaktadır. 1999 yılında başlayan STA müzakereleri halen devam etmektedir. Son müzakere turu 4-8 Haziran 2018 tarihlerinde Montevideo'da gerçekleştirilmiştir. Türkiye ile MERCOSUR arasında da birinci tur STA müzakereleri 12-13 Kasım 2008 tarihlerinde Ankara'da düzenlenmiştir. Müteakiben müzakere sürecine ara verilmiştir. Brezilya tarafınca, Türkiye-AB Gümrük Birliği dikkate alınarak, öncelikle AB-MERCOSUR müzakerelerinde ilerleme kaydedilmesi tercih edilmektedir.

POTANSİYEL SEKTÖRLER

Tarım, Brezilya'nın ihracatının yaklaşık yarısını oluşturmaktadır (96,01 milyar ABD Doları, 2017). Son yıllarda ülkeyi büyük ölçüde etkileyen durgunluğa rağmen, tarım sektörü genişlemeye devam etmiş ve 2017 yılında %9,2 oranında büyümüştür⁴. Ekonomik toparlanma eğilimini takiben, 2018 yılı için en az %0,5'lük bir büyüme beklenmektedir⁵.

² <http://www.tesouro.fazenda.gov.br/-/carga-tributaria-bruta-do-governo-geral-foi-de-32-36-do-pib-em-2017>

³ http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/VI/GBG/Tablo_2.xls.htm

⁴ ESALQ/USP. Relatório PIB AGRO Brasil, 2017.

- Tarım makineleri

Son on yılda Brezilya tarımsal üretiminde makineleşme yoğunlaşmıştır. Günümüzde tarımda kullanılan makinelerin en az %30'unun 5 yaşın altında olduğu tahmin edilmektedir. Çiftçilerin üretimde makineleşmeye erişimini artıran iki önemli etken, düşük faiz oranlarında emtia fiyatlarının ve sübvansiyonlu kredilerin yüksek olmasıdır.

2012 yılında Brezilya, bin hektar üretim arazisi başına 11 traktöre ulaşmıştır⁶. ABD ve (bin hektar başına 27 traktör, 2009) ve Almanya (bin hektar başına 82 traktör, 2009) gibi gelişmiş ülkelere kıyasla, tarımda makineleşmenin tamamlanması konusunda halen alınacak yol vardır. Bazı makinelerin Brezilya Metroloji Enstitüsü (INMETRO) tarafından sertifikalandırılması gerekmektedir. INMETRO sertifikasyon süreci zaman ve kaynak kaybına yol açtığı için güvenilir acentelerden uzmanlaşmış danışmanlık hizmeti alınması önerilmektedir.

- Gübreler ve diğer tarımsal girdiler

Brezilya büyük ölçüde gübre ithalatına bağımlıdır. 2017 yılında Brezilya 26,3 milyon ton gübre ithal etmiştir. 2016 yılındaki 24,4 milyon ton ithalata kıyasla %7,5 oranında bir artışı ifaden bu ithalat miktarı, Brezilya'nın yıllık gübre tüketiminin %76'sını oluşturmuştur⁷. Ülkenin gübre üretimi 2016 yılında 9 milyon ton iken, 2017 yılında %9 oranında azalarak 8,2 milyon ton olmuştur.

Ayrıca, en büyük potasyum ithalatçılarından biri (tüketiminin % 90'ı) olan Brezilya dünyadaki en büyük üçüncü potasyum tüketicisi ve ayrıca ikinci en büyük fosfat ithalatçısıdır⁸.

Gübrelerin Brezilya Tarım Bakanlığına kaydı oldukça basit bir işlemdir ve kayıt işlemi genellikle birkaç hafta içinde tamamlanabilmektedir.

- Sebze

Türkiye, Brezilya Tarım Bakanlığı tarafından halihazırda ithalat yetkisi verilmiş olan çok sayıda sebze ürününe sahiptir⁹; tütün, biberiye, fındık, soğan, kimyon, rezene, nohut, mercimek, defne yaprağı, kavun, adaçayı, kekik ve üzüm. Bazı hibrit sebze tohumları için Bakanlığın ithalat izni beklenmektedir.

- Hayvancılık

Brezilya geleneksel olarak en büyük sığır eti üreticilerinden biridir. Aynı zamanda son 5 yıldır dünyanın en büyük sığır eti ihracatçısıdır. Birleşmiş Milletlerin Gıda ve Tarım Örgütü'ne göre (FAO), her 2 kilogramlık sığır etinin biri Brezilya'dan gelmektedir. Brezilya'nın canlı hayvan ihracatı 2017 yılında 360 milyon ABD Dolarına ulaşmış

<https://www.cepea.esalq.usp.br/br/releases/pib-agro-cepea-pib-volume-do-agronegocio-cresce-7-6-em-2017-eleva-pib-nacional-e-ajuda-no-controle-da-inflacao.aspx>

⁵ Valor Econômico, December 2017.. <http://www.valor.com.br/agro/5218341/pib-do-agronegocio-devera-crescer-de-05-1-em-2018-estima-cna>

⁶ CELERES, November 2014. <http://www.celeres.com.br/o-setor-de-maquinas-agricolas-no-brasil-evolucao-nos-ultimos-anos-e-perspectivas/>

⁷ ANDA, 2017. <http://anda.org.br/index.php?mpg=03.00.00&ver=por>

⁸ Agrolink. https://www.agrolink.com.br/noticias/importacoes-de-fertilizantes-sobem-18--em-2017_403465.html

⁹ Ministry of Agriculture, Livestock and Supply of Brazil. Onaylı ithal ürünler listesi.

<http://www.agricultura.gov.br/assuntos/importacao-e-exportacao/importacao/consulta-de-produtos-de-importacao-autorizada>

(130 bin ton) ve ihracatının %47'si Türkiye'yi hedef almıştır. Üretimin geri kalanı ise iç pazara tedarik edilmektedir. Türkiye, 2017 yılında Brezilya'nın en büyük canlı hayvan alıcısı olmuş; Türkiye'nin ardından Irak, Lübnan ve Mısır gelmiştir.

Günümüzde Brezilya'daki sığır endüstrisi çoğunlukla Kuzey ve Ortabatı bölgelerinde yer almaktadır. Ortabatı bölgesi, özellikle, Mato Grosso do Sul ve Mato Grosso'nun kuzeyi, büyükbaş hayvancılık sektörünün en fazla geliştiği bölgedir. Kuzey bölgesinde yer alan büyükbaş hayvan endüstrisi ise daha çok yerel tüketimi karşılamaya yoğunlaşmıştır.

Brezilya'nın güney bölgelerinde büyük et ve süt ürünleri üreticileri bulunmaktadır. Bu bölge genellikle, MERCOSUR ülkeleri ile Orta Doğu, Çin ve ABD'ye ihracat gerçekleştirmektedir.

Kayıtlı Brezilya hayvan ihracatçılarıyla bağlantı kurmak, ihracatçılar ve yabancı alıcılar arasında bir köprü görevi gören Brezilya Sığır İhracatçıları Birliği (ABIEC)¹⁰ sayesinde oldukça kolaydır. Ayrıca, Brezilya İhracatçıları web sitesinden¹¹ tedarikçilerin bir listesini HS kodu (010229 ve 010290) ile arayarak da elde etmek mümkündür.

Ülkemizden Et ve Süt Kurumu ile bazı firmalarımız, doğrudan veya aracılı büyük alımlar gerçekleştirmektedir.

- **Kahve**

Kahve, soya ürünleri, et, şeker, etanol endüstrisi, orman ürünleri, tahıl ve undan sonra Brezilya'nın 6. en önemli tarımsal ihracat kalemidir. 2017 yılında ülkenin kahve ihracatı 4,6 milyar ABD Dolarını aşmıştır.

Brezilya Kalkınma, Sanayi ve Dış Ticaret Bakanlığı'na (MDIC) göre, Brezilya'nın en büyük 10 kahve ithalatçısından 8'i Avrupa Birliği'nden gelmektedir.

Brezilyalı kahve ihracatçılarıyla bağlantı kurmak, ihracatçılar ve yabancı alıcılar arasında bir köprü görevi gören Brezilya Kahve İhracatçıları Konseyi (CECAFÉ)¹² ile oldukça kolaydır. Ayrıca, Brezilya ihracatçıları web sitesinden¹³ tedarikçilerin bir listesini HS koduyla (090111) arayarak elde etmek de mümkündür.

Günümüzde, kahve yetiştirme bölgelerinin çeşitliliği nedeniyle, Brezilya, farklı türlerde kahveler üretmekte; bu da, damak tadı ve fiyatlar bazında farklı talepleri karşılamayı mümkün kılmaktadır.

Ülkemizdeki Türk kahvesinin neredeyse tümünün Brezilya menşeli olduğu bilinmektedir.

¹⁰ ABIEC <http://www.brazilianbeef.org.br>

¹¹ Vitrine do Exportador <http://www.vitrinedoexportador.gov.br/bens/ve/en>

¹² CECAFÉ <http://www.cecafe.com.br/en/>

¹³ Vitrine do Exportador <http://www.vitrinedoexportador.gov.br/bens/ve/en>

GIDA

- Hazır Gıda

Ekonomik iyileşme sinyallerinin alınmaya başlanmasıyla, Brezilya orta sınıfının yeniden büyümesi ve tüketim alışkanlıklarını genişletmesi beklenmektedir. Sao Paulo, Rio de Janeiro, Brezilya, Belo Horizonte ve Curitiba gibi büyük ve zengin şehirlerde uluslararası fast food zincirleri yaygınlaşmaktadır. Eylül 2016'da Brezilya pazarına giren ve en yeni fast-food şirketlerinden biri olan Taco Bell (ABD), şimdiden Sao Paulo'da 14 şubeye ulaşmıştır. Büyük kentlerde yaşayan Brezilyalılar, özellikle Amerikan, Japon, Arap ve İtalyan mutfağı olmak üzere çeşitli dünya mutfaklarını tercih etmektedirler.

Fast food sektörü son yıllarda ciddi büyüme yaşamıştır. Bu kapsamda, 2015 yılında %11, 2016 yılında %8,3 ve 2017 yılında %6 oranında büyümüştür. 2018 yılında Brezilya'nın fast food sektörünün gelirlerinin 20 milyar ABD dolarına ulaşması beklenmektedir. Pazar eğilimlerine göre 2020 yılında dışarıda yemek yiyen Brezilyalıların %19'unun fast food restoranlarını tercih edeceği öngörülmektedir¹⁴.

Türk yemekleri genellikle Arap yemeği olarak algılanmakta ve bu da ülkede fast food zincirlerinin kurulması için bir avantaj teşkil etmektedir. Türkiye'ye kıyasla, fast food fiyatları bir hayli yüksektir. Türk fast food zincirlerinin yüksek gelire sahip kişilerin yaşadığı Sao Paulo ve Rio de Janeiro gibi şehirlerde faaliyete geçmelerine avantaj teşkil edecektir.

- Kuru meyveler

Türkiye, Brezilya şirketleri tarafından kuru meyve tedarikçisi olarak tanınmaktadır. 2017 yılında Türkiye, Brezilya ithalatında % 45,6 pay ile ilk sırada bulunan Mercosur üyesi Arjantin'in ardından, % 30,7'lük pay ile ikinci sıra yer almış, ülkemizi % 14,3 ile Mercosur'a bağlı Şili izlemiştir¹⁵. Kuru meyvelerin ithalatı Brezilya Tarım Bakanlığı'na tabidir. Kuru meyveler Türkiye'den ithalatı onaylanan ürünler listesinde yer almaktadır.

-Buğday unu

Tropik iklimi nedeniyle Brezilya, buğday unu ithalatına bağımlıdır. Arjantin, Paraguay ve Uruguay tarihsel olarak ülkenin en büyük ortakları arasındadır. Bununla birlikte, 2013 yılında Arjantin'de buğday krizi zirveye ulaştığında, Brezilya şirketleri, Türkiye'den yaklaşık 8.000 ton buğday unu ithal ederek, alternatif tedarikçilerle ilgilenmeye başlamışlardır. Bu sayı ertesi yıl 96 tona düşmüş, 2016 yılında ise 241 tona yükselmiştir. Öte yandan 2017 yılında ülkemizden hiç ithalat gerçekleştirilmemiş, Belçika ve İtalya gibi ülkelerden tedarik sağlamıştır. 2017 yılında Brezilya, 408 milyon ton buğday unu ithal ederken, bu miktarın % 89,9'si yine Arjantin'den temin edilmiştir.

- Birinci sınıf çikolata

Son yıllarda birinci sınıf (Premium) çikolata pazarında Brezilya'da ciddi bir büyüme yaşanmıştır. Günümüzde, birinci sınıf çikolata ürünleri çoğunlukla ithal edilmektedir,

¹⁴ FoodTrendsBrasil2020 <http://www.foodnewsocial.com.br/mercado/numeros-do-food-service-brasileiro/>

¹⁵ UN COMTRADE istatistik verileri.

zira ulusal endüstri özellikle kakao işlemeye yoğunlaşmıştır¹⁶. Bu da ulusal şirketlerin birinci sınıf segmentinde başarılı olmasını zorlaştırmaktadır. 2016 yılında, Brezilya'ya en fazla birinci sınıf çikolata ihraç eden ülkeler ABD, İrlanda, Almanya, İsviçre ve Meksika olmuştur. 2017 yılında toplam çikolata ithalatı 146 milyon ABD Doları olarak gerçekleşmiştir¹⁷.

- İşlenmiş ve dondurulmuş gıdalar

İşlenmiş ve dondurulmuş gıda pazarında 2017 yılında, bir önceki yıla kıyasla %0,5 artışla 104 milyar ABD Doları gelir elde edilmiştir¹⁸. Aynı yıl Brezilya ayrıca toplam 5,4 milyar ABD Dolarlık işlenmiş gıda ithal etmiştir.¹⁹

İşlenmiş gıda ürünleri ile ilgili son verilere göre, 2016 yılında en iyi satış performansını gösteren kategoriler şu şekildedir; “şeker ürünleri” (%27,2 büyüme), “kahve, çay ve tahıl ürünleri” (%19,1), “sebze ve meyve ürünleri” (%15,1), “süt ürünleri” (%14,6), “konserve balık” (%8,4), “kurutulmuş ve dondurulmuş gıda” (%6,3), “buğday ürünleri” (%6,3), “çikolata, kakao ve şeker” (%5,9), “yağ ve yağ ürünleri” (%3,1) ve “et ürünleri” (%3,1)²⁰.

2016 yılında en fazla yatırım alan kategoriler ise “meşrubatlar” (800 milyon ABD Doları), “et ürünleri” (645 milyon ABD Doları), “buğday ürünleri” (248 milyon ABD Doları), “kahve, çay ve tahıl ürünleri” (236 milyon ABD Doları) ve “yağ ve yağ ürünleri” (125 milyon ABD Doları) olmuştur.

Sao Paulo Sanayi Federasyonu (FIESP) ve Brezilya Coğrafya ve İstatistik Enstitüsü (IBGE) tarafından yürütülen bir ankete göre, Brezilyalıların tüketim tercihlerini belirleyen kriterler şu şekildedir (azalan sırada): “Kolaylık ve Uygulanabilirlik” (dondurulmuş gıdaların tercih edilme sebebi), “Güvenilirlik ve Kalite (geleneksel olarak iyi bilinen markaları destekler nitelikte), “Duyarlılık ve Zevk” ve “Sağlıklı Yaşam ve Sürdürülebilirlik ve Etik”²¹.

İşlenmiş ve dondurulmuş gıdalar, Brezilya Sağlık Gözetim Ajansı (ANVISA) tarafından sertifikaya tabi tutulur. ANVISA sertifikasyon süreci zaman ve kaynak kaybına yol açtığı için güvenilir acentelerden uzmanlaşmış danışmanlık hizmeti alınması önerilir.

- Zeytin yağı

Brezilya'nın en büyük 8. zeytinyağı tedarikçisi olan Türkiye'nin Brezilya'ya zeytinyağı ihracatı 2014 yılında 178 tona ulaşmış, ancak 2015, 206 ve 2017 yıllarında sırasıyla 105 ton, 30 ton ve 69 ton olarak gerçekleşmiştir²². Brezilya'nın halihazırdaki en büyük tedarikçileri İspanya (%41) ve Portekiz'dir (%36). Türk şirketleri, Brezilya halkı tarafından birinci sınıf (Premium) zeytinyağı olarak algılanan zeytinyağı adı

¹⁶ Canal Rural, November 2016. <http://www.canalrural.com.br/noticias/agricultura/brasil-pode-explorar-mercado-chocolate-premium-64651>

¹⁷ UN COMTRADE istatistik verileri.

¹⁸ Brazilian Association of Food Industries (ABIA) Internal Market. <http://www.abia.org.br/vsn/anexos/mercadointerno2017.pdf>

¹⁹ Brazilian Association of Food Industries (ABIA) Trade Balance. <http://www.abia.org.br/vsn/anexos/balancacomercial2017.pdf>

²⁰ Brazilian Association of Food Industries (ABIA) 2016 Balance and 2017 Perspectives Report. <http://www.poder360.com.br/wp-content/uploads/2017/02/Apresentac%CC%A7a%CC%83o-Balanc%CC%A7o-Anual-2016-e-Perspectivas-para-2017-07-02-17.pdf>

²¹ São Paulo Federation of Industries (FIESP) and Brazil's Institute of Geography and Statistics (IBGE). Brazil Food Trends 2020. http://www.brazilfoodtrends.com.br/Brasil_Food_Trends_english/files/bft2020_eng.pdf

²² UN COMTRADE istatistik verileri.

altında ihracat yaparak paylarını artırabilir. Brezilya yetkilileri tarafından Brezilya'ya ithal edilecek zeytinyağının analizi için şu anda dört Türk laboratuvarı bulunmaktadır. Anılan laboratuvarlara ilişkin Tarım Bakanlığı'nın sayfasından ulaşılabilir:

<http://sistemasweb.agricultura.gov.br/siscole/consultaPublicaCadastro.action;jsessionid=YqunxTyVdhJadsK3J7mOHeTEOZCu5RL-yG1Ce2z1W1SDXTKUxDGL!-2088668487>

TEKSTİL

Brezilya tekstil sektörü, 2016 yılında 39,3 milyar ABD Doları, 2017 yılında ise 45 milyar ABD Doları gelir elde etmiştir.²³ Brezilya'nın tekstil ticaret dengesi ise 2017 yılında 4 milyar ABD Doları aleyhinedir.

Türkiye 2017 yılında Brezilya'ya 14,5 milyon ABD Doları tekstil ihraç ederek, Çin (409 milyon ABD Doları), Bangladeş (66 milyon ABD Doları), Peru (41 milyon ABD Doları), Vietnam (26 milyon ABD Doları), Paraguay (19,6 milyon ABD Doları), Kamboçya (15,1 milyon ABD Doları) ve Sri Lanka'dan (14,6 milyon ABD Doları) sonra Brezilya'nın 8. büyük tekstil ortağı olmuştur. Mercosur-AB Serbest Ticaret Anlaşmasının yürürlüğe girmesi Avrupalı üreticilere önemli avantaj sağlayacaktır.

Orta, orta-üst ve üst gelir seviyesindeki kişilerin sayısı dikkate alındığında tekstil markalarımız için önemli fırsatların mevcut olduğu değerlendirilmektedir.

İNŞAAT

- İnşaat

İnşaat sektörü Brezilya'da bir dönüm noktasındadır. 2014, 2015 ve 2016 yıllarındaki negatif büyümeden sonra, sektör faiz oranlarının düşürülmesi, işsizliğin azalması ve yeni ve yeterli düzenleyici çerçeveler sayesinde 2017 yılında gerçekleşen düşük oranlı büyümenin devam etmesi beklenmektedir. Bu üç faktörün, tüketici güvenini olumlu yönde etkileyerek ve müteahhitler için riskleri azaltarak, 2018 yılı başında ekonomi üzerinde etkili olmaya başlayacağı öngörülmektedir. Müteahhitlerimiz bu olumlu bakış açısından ortak girişimler vasıtasıyla faydalanabilirler.

Özellikle, Brezilyalı Odebrecht firmasının karıştığı yolsuzlukların ortaya çıkması üzerine açılan davalar sonucunda ortaya çıkan pazar potansiyelinin müteahhitlerimizin bu pazara girebilmeleri için elverişli bir ortam yarattığı düşünülmektedir.

- Çimento

Türkiye, İspanya'dan sonra Brezilya'nın ikinci en büyük çimento tedarikçisidir. 2017 ve 2018 yılları arasında büyümenin yeniden başlaması beklendiği için, Türk çimento ihracatçıları, ihracatlarını artırma fırsatına sahip olacaktır. 2011 yılında Türkiye 48 milyon ABD Dolarlık çimento ihracatı (25. Fası) ile Brezilya'da lider konumdayken, 2017 yılındaki ihracatı 17,9 milyon ABD Dolarına kadar gerilemiştir²⁴.

²³ ABIT, June 2017. 2016 verileri Ağustos 2017'de yayınlanmıştır. <http://www.abit.org.br/cont/perfil-do-setor>

²⁴ Ekonomi Bakanlığı İstatistik Veri Sistemi

- Doğal taşlar

Ekonomideki canlanmayla birlikte doğal taş ihracatçılarının (özellikle mermer ve granit) 2018 yılındaki paylarını artırma şansı olacaktır. Lüks pazar biraz nefes alacağından, birinci sınıf (Premium) taşların diğer taşlardan daha elverişli bir konuma sahip olma ihtimali mevcuttur.

- Altyapı

Brezilya hükümeti, 2001 yılından bu yana altyapıya yılda ortalama 297 milyar ABD Doları (GSYİH'nin %2,18'i) yatırım yapmıştır. Hükümetin imtiyazları yenileme ve yeni altyapı yatırımları planlaması sonrasında, Brezilya'nın altyapı yatırımlarında 2019 yılında bir artış yaşanacağı tahmin edilmektedir. Bu, son aylarda yabancı yatırımcıların güvenini olumlu yönde etkilemiş olup, doğrudan Yabancı Sermayede % 500 artış yaşanmıştır.

OTOMOBİL PARÇALARI

Otomobil yedek parçaları sektörü, resesyona rağmen büyüyen ender sektörlerdendir. “8706” GTİP’i altında Brezilya, 2015 yılında 5,3 milyar ABD Doları, 2016 yılında 4,8 milyar ABD Doları ve 2017 yılında yeniden 5,5 ABD Doları ithalat yapmıştır.

2017 yılında Brezilya’ya en fazla otomobil yedek parçaları ihracatı yapan ülkeler, Güney Kore (%11,9), Meksika (%11,3), Almanya (%10,5), Çin (%10,4) ve Japonya (%9,8) olmuştur. Brezilya'nın ithalatında 2017 yılı otomobil yedek parça ithalatında Türkiye, % 0,64'lük payla (35 milyon ABD Doları), 21'inci en büyük ihracatçı olmuştur.

Brezilya'nın ithal ettiği ana otomobil parçaları “vites kutusu” (8708.40) (1,8 milyar ABD Doları), “araç gövde parçaları ve aksesuarları milyar ABD Doları (8708.29) (932 milyon ABD Doları), “motorlu taşıtların parça ve aksesuarı” (8708.99) (617 milyon ABD Doları) ve “taşıyıcı akslar” (8407.34.90) (476 milyon ABD Doları) olmuştur.

Çoğu otomobil yedek parçasının ithalatı zaman ve kaynak kaybına sebep olan INMETRO sertifikasına tabidir. Bu nedenle, güvenilir acentelerden danışmanlık hizmeti alınması önerilir.

MÜCEVHERAT

Son on yılda, Brezilya mücevher sektörü kaliteli makine, teçhizat, alet ve girdilerin ithalatı yoluyla kalite standartlarını ve rekabet gücünü yükseltmiştir. Hali hazırda Brezilya, değerli taş tedarikinin üçte birini sağlamaktadır. Ana zümrüt tedarikçilerinden biridir ve sitrin, akik, ametist, turmalin, akuamarin, topaz ve kuvars kristalini büyük ölçekte tedarik etmektedir.

2017 yılında Brezilya mücevherat pazarı, bir önceki yıla göre %20 azalarak 3,2 milyar ABD Doları gelir kaydetmiştir²⁵. Tiffany, Van Cleef & Arpels ve Bvlgari gibi markalar 2013'ten beri Brezilya pazarında yer almaktadır.

²⁵ Notícias R7, 2018. <https://noticias.r7.com/fala-brasil/videos/mercado-de-joias-cresce-20-em-2017-24082017>

MOBİLYA

Brezilya, hacim ve gelir bakımından sayısı fazla olan orta ve alt sınıf segmentleri yönlendiren güçlü bir mobilya endüstrisine sahiptir. Günümüzde Brezilya'da tüm mobilya ürünlerinin sadece % 4'ü ithal edilmektedir²⁶. Mobilyaların % 70'i konut, % 13,7'si ofis, % 18,6'sı ise diğer mekanlar (okullar, hastaneler, oteller, restoranlar, vs.) için kullanılmaktadır. 2016 yılında mobilyaların % 85,3'ü ahşap, % 8,3'ü metal, % 4,2'si diğer malzemeler ve % 2,2'si şiltelerden yapılmıştır.

Brezilya'daki mobilya satışlarının 13.üncü maaşın (resmi olarak çalışan herkesin 13'üncü maaş alma hakkı vardır) geleneksel kullanımıyla bağlantılı olduğu dikkati çekmektedir. Başka bir deyişle, satışların yoğunlaştığı yılın 4. çeyreğinde, Eylül, Ekim ve Kasım aylarında mobilya üretim ve ithalat hacmi artmaktadır.

En fazla ithal edilen mobilya eşyaları, “koltuklar” (%52,8), “lambalar” (%25,8), “yatak destekleri” (%8,9), “mobilya parçaları” (%7,9) ve “tıbbi, cerrahi, diş hekimliği mobilyaları” (%3,6) oluşurken; Brezilya'ya en fazla ihracat gerçekleştirilen ülkeler Çin (%48), ABD (%7) Meksika (%6,3), Almanya (%4,93) ve Güney Kore'dir (%4,3).

Mobilya ithalatı, 2015 yılında 1 milyar ABD Dolarına ulaşmışken, 2016 yılında 871 milyon ABD Doları, 2017 yılında ise 897 milyon ABD Doları olmuştur. İthal ürünün ortalama fiyatı, 2015-2016 döneminde 49,4 ABD Dolarından 37,9 ABD Dolarına düşmüştür.

Sao Paulo ve Rio de Janeiro gibi zengin şehirlerde premium üst düzey mobilya mağazaları açılması/mal tedariki değerlendirilebilir.

Mobilya ürünleri INMETRO tarafından sertifikalandırılmaktadır. INMETRO sertifikası, zorunlu olmamasına rağmen, mührü yaygın olarak tanınmakta ve güvenilir olduğundan, ürünlerin güvenilirliğini artırabilmektedir.

²⁶ Banco Bradesco. Indústria de Móveis, 2017.

https://www.economiaemdia.com.br/EconomiaEmDia/pdf/infset_industria_de_moveis.pdf